

Rapportage bij analyse steekproefbedrijven

Omgevingsprogramma luchtkwaliteit
Nederweert

-geanonimiseerde versie-

Rapportage bij analyse steekproefbedrijven

Omgevingsprogramma luchtkwaliteit Nederweert

- Geanonimiseerde versie -

Rapportnummer:	P216951.013
Naam opdrachtgever:	Gemeente Nederweert Postbus 2728 6030 AA NEDERWEERT
Contactpersonen:	E. van der Linden en D. Kempkens
Opstellers:	E. van Overbeek, K. Albers, H. Ullenbroeck
Status:	Definitief
Datum:	16 november 2021

**Pouderoyen Tonnaer is een handelsnaam van
Pouderoyen B.V.**

St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ Nijmegen
T (024) 322 45 79

info@pouderoyentonnaer.nl
pouderoyentonnaer.nl

Op onze dienstverlening zijn de
DNR 2011 van toepassing die u vindt op
pouderoyentonnaer.nl

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Scenario-onderzoek omgevingsprogramma luchtkwaliteit Nederweert	3
1.2	Deze rapportage: steekproef t.b.v. toets scenario 2 en 3	5
2	Analyse steekproefbedrijven	6
2.1	Overzicht per steekproefbedrijf	6
2.2	Steekproefbedrijven t.o.v. alle pluimvee- en varkenslocaties	8
2.3	Nog te bereiken emissiereducties	9
2.4	Bereikte emissiereductie sinds 2000	12
3	Maatregelpakketten.....	14
3.1	Toetsing maatregelenpakketten steekproefbedrijven.....	14
3.2	Leegstand en niet-benutte vergunde ruimte	18
3.3	Steekproef bedrijven en ammoniakeisen rijk en provincie	20
3.4	Steekproefbedrijven en fijnstof	20
3.5	Steekproefbedrijven en geur	22
4	Welke reducties zijn haalbaar ?	24
4.1	Emissiereductie van geur 2022 - 2032.....	24
4.2	Emissiereductie van fijnstof 2022 - 2032	25

1 Inleiding

1.1 Scenario-onderzoek omgevingsprogramma luchtkwaliteit Nederweert

Door de grote verwevenheid van met name agrarische bedrijven en woningen in het buitengebied van de gemeente Nederweert zijn er relatief veel overschrijdingen van gemeentelijke- en landelijke geurnormen en de advieswaarden m.b.t. geur uit stallen van veehouderijen van de GGD. Ook in grote delen van de dorpskernen is de geurbelasting hoger dan gewenst. Dit kan leiden tot overlast en beperkingen voor functieveranderingen. De gemeente Nederweert kent daarnaast diverse fijnstof knelpunten in de vorm van een hoge concentratie van fijnstof op woningen, veelal in de omgeving van pluimveehouderijen. In grote delen van de gemeente is er sprake van een overschrijding van de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO, World Health Organization) m.b.t. de concentratie van fijnstof.

De gemeente Nederweert heeft het Schone Lucht Akkoord ondertekend. Het akkoord bevat afspraken tussen de rijksoverheid, provincies en gemeenten over het verbeteren van de luchtkwaliteit in grote steden en rondom intensieve veehouderijen. Onderdeel daarvan is een gerichte aanpak voor plekken waar de blootstelling het hoogst is en de potentiële gezondheidswinst het grootst is. In de Omgevingsvisie Buitengebied Nederweert is deze ambitie onderstreept en is uitgesproken dat deze ambitie nader ingekleed wordt in het nog op te stellen omgevingsprogramma luchtkwaliteit.

De gemeente Nederweert is op basis van de Omgevingswet verplicht om een omgevingsprogramma luchtkwaliteit op te stellen. De gemeente heeft namelijk nog overschrijdingen van de omgevingswaarde voor fijnstof (aantal overschrijdingsdagen) binnen haar grenzen. Naast dit wettelijke verplichte deel wil de gemeente de mogelijkheden onderzoeken om aanvullende eisen te stellen aan geur en fijnstof van veehouderijen. Dit onderzoek vindt o.a. plaats door middel van doorrekening van drie scenario's en een uitgangssituatie waarin de gemeente geen actie onderneemt. De gemeente heeft de scenario's opgesteld.

Op een later moment wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld t.b.v. het omgevingsprogramma. In dat MER worden de resultaten van dit scenario-onderzoek gebruikt en aangevuld met de doorrekening van de verwachte autonome ontwikkeling (de referentie voor het MER) en het concept ontwerp programma luchtkwaliteit. In het MER wordt ook ingegaan op de invloed van een mogelijke groei of krimp van het aantal landbouwhuisdieren in Nederweert op de emissies en concentraties fijnstof en geur.

De gemeente Nederweert heeft aan Pouderoyen Tonnaer opdracht gegeven voor een doorrekening van door de gemeente geformuleerde scenario's (hierna aangeduid als maatregelenpakketten / scenario's ten behoeve van het op te stellen omgevingsprogramma luchtkwaliteit. Doel is om op basis van verschillende maatregelenpakketten de haalbaarheid van de reductie van emissies en concentraties (immissies) fijnstof en geur in Nederweert te onderzoeken (zichtjaar 2032, een periode van 10 jaar). Specifiek gaat het daarbij om de individuele bijdrage van de lokale veehouderijen (fijnstof en geur) en andere bronnen voor de huidige vergunde situatie en de door de gemeente geschetste scenario's in beeld te brengen.

In onderstaand overzicht zijn de 3 scenario's samenvattend beschreven:

Nr.	Typering	Maatregelen geur	Maatregelen fijnstof
1	Terug naar wettelijke basis	Terug naar landelijke geurnormen voor vergunningverlening (3 en 14)	Geen extra/nieuwe maatregelen
2	Gemiddelde ambitie, gericht op 20% emissiereductie	Intrekken niet benutte vergunningen; sloopregeling; actualiseren vergunningen (BBT) bij IPPC bedrijven	Intrekken niet benutte vergunningen; sloopregeling; actualiseren vergunningen (BBT) bij IPPC bedrijven; veehouderijen met minimaal 800kg fijn stof moeten via technieken minimaal 20% reduceren t.o.v. stallen zonder technieken; Plafond om nieuwe overschrijdingen van advieswaarden WHO te voorkomen
3	Grotere ambitie, gericht op 30% emissiereductie	Extra: strengere geurnormen en normen achtergrondbelasting als plafond: bij ontwikkeling geen overschrijding en proportionele afname; reductie emissie-eisen bij "stilzittende" piekbelasters (crisis- en herstelwet)	Extra: normen achtergrondconcentratie als plafond: bij ontwikkeling geen overschrijding en proportionele afname; reductie emissie-eisen bij ontwikkeling (50% regeling) en reductie-eisen "stilzittende" piekbelasters (crisis- en herstelwet)

De scenario's zoals die door de gemeente zijn geformuleerd hebben als vertrekpunt voor doorrekening de nu vergunde situatie m.b.t de houden van landbouwhuisdieren in stallen van varkens- en pluimveebedrijven. Dus als er staat '20% emissiereductie' dan wordt bedoeld de reductie t.o.v. de huidige, vergunde situatie en emissies van geur en fijnstof uit stallen van varkens- en pluimveebedrijven.

Op basis van de uitkomsten van het scenario-onderzoek moet duidelijk worden met welke maatregelen of combinatie van maatregelen (maatregelenpakketten) er kan worden gekomen tot een lagere bijdrage van lokale bronnen aan de fijnstof concentraties en de geurbelasting en welke gevolgen dit kan hebben voor de bedrijven (investeringen voor ondernemers) en voor de gemeente (nadeelcompensatie). Dit in relatie tot gewenste vermindering van de blootstelling van omwonenden aan die concentraties fijnstof en geur uit stallen en de (on)mogelijkheden om medewerking te geven aan gewenste functieveranderingen in de kernen en het buitengebied van de gemeente Nederweert.

1.2 Deze rapportage: steekproef t.b.v. toets scenario 2 en 3

Om de toepasbaarheid van de scenario's 2 en 3 en de daarin opgenomen maatregelen te toetsen zijn door de gemeente Nederweert geselecteerde pluimvee- en varkensbedrijven gebruikt. De doorrekening van scenario 1 gebruikt de steekproef niet. In de rapportage met de samenvatting van de onderzoekresultaten is ingegaan op scenario 1. In diezelfde rapportage is ook ingegaan op een gemeente brede analyse van scenario 2 en 3.

Deze rapportage gaat in op de toetsing van scenario's 2 en 3 voor de steekproefbedrijven. De steekproef bestaat uit 16 bedrijven, vier bedrijven van elke omvang, twee van elke soort (pluimvee of varken) per omvang (zeer groot, groot, middel en klein). Bij pluimvee zit er variatie tussen bedrijven met leghennen, opfok, vleeskuikens en vleeskalkoenen.

De dieren aantallen per veehouderijlocatie zijn in 2021 afgeleid van gegevens uit het bestand Web-BVB. Daarnaast zijn de door de gemeente Nederweert aangeleverde vergunningengegevens gebruikt. Er is dus uitgegaan van vergunde dierplaatsen, stalsystemen en nageschakelde technieken. Dit kan c.q. zal afwijken van de feitelijk gehouden dieren en mogelijk ook van de feitelijk gerealiseerde stalsystemen en nageschakelde technieken.

2 Analyse steekproefbedrijven

2.1 Overzicht per steekproefbedrijf

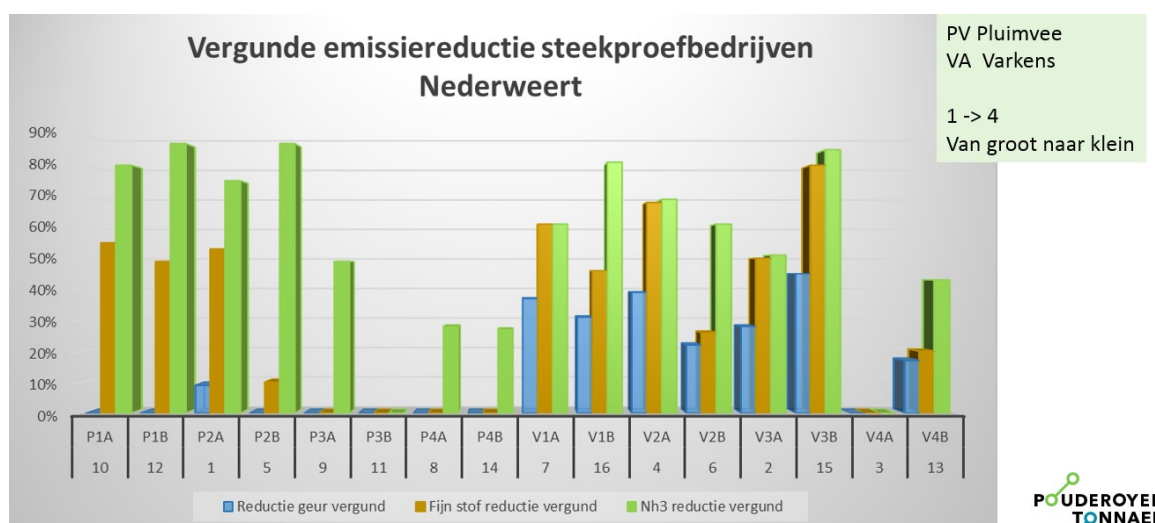
Voor ieder steekproefbedrijf is een milieukundige analyse uitgevoerd, gebaseerd op de vergunde situatie (BVB gegevens en door de gemeente aangeleverde vergunningendossiers).

- De pluimveebedrijven zijn gelabeld als P1a en P2a (zeer groot), P2a en P2b (groot), P3a en P3b (middel) en P4a en P4b (klein).
- De varkensbedrijven zijn gelabeld als V1a en V2a (zeer groot), V2a en V2b (groot), V3a en V3b (middel) en V4a en V4b (klein).

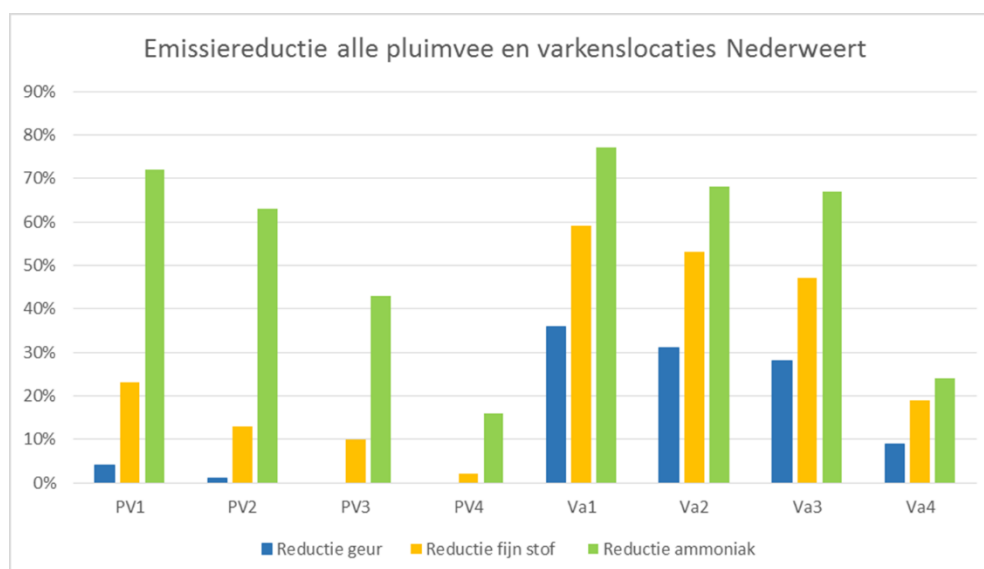
In navolgende tabellen 1 en grafiek 1 staan de vergunde emissiereducties per steekproefbedrijf, steeds ten opzichte van een vergelijkbare veehouderij zonder gebruik van technieken om emissies te reduceren (zogenaamde traditionele stallen). Grafiek 2 bevat een weergave van de vergunde emissiereducties van alle pluimvee- en varkenslocaties, waarbij dezelfde indeling in grootte is gehanteerd als bij de steekproefbedrijven.

code	IPPC	Type	Reductie geur vergund	Fijn stof reductie vergund	Nh3 reductie vergund
P1a	Ja	zeer groot pluimvee	0%	55%	80%
P1b	Ja	zeer groot pluimvee	0%	49%	87%
P2a	Ja	groot pluimvee	9%	53%	75%
P2b	Ja	groot pluimvee	0%	10%	87%
P3a	Nee	middel pluimvee	0%	0%	49%
P3b	Nee	middel pluimvee	0%	0%	0%
P4a	Nee	klein pluimvee	0%	0%	28%
P4b	Nee	klein pluimvee	0%	0%	27%
V1a	Nee	zeer groot varkens	37%	61%	61%
V1b	Ja	zeer groot varkens	31%	46%	81%
V2a	Ja	groot varkens	39%	68%	69%
V2b	Ja	groot varkens	22%	26%	61%
V3a	Ja	middel varkens	28%	50%	51%
V3b	Nee	middel varkens	45%	80%	85%
V4a	Nee	klein varkens	0%	0%	0%
V4b	Nee	klein varkens	17%	20%	43%

Tabel 1: vergunde emissiereducties geur, fijnstof en ammoniak (Nh3) steekproefbedrijven

Figuur 1 vergunde emissiereducties geur, fijnstof en ammoniak (Nh3) steekproefbedrijven

Figuur 2 vergunde emissiereducties geur, fijnstof en ammoniak (Nh3) alle pluimvee- en varkenslocaties (inclusief de steekproefbedrijven), in totaal 130 locaties

Figuur 2 laat zien dat op de grotere veehouderijlocaties meer technieken zijn vergund en worden toegepast dan op de kleinere veehouderijlocaties. Dit geldt zowel voor de pluimveebedrijven als voor de varkensbedrijven. De pluimveebedrijven passen nauwelijks technieken toe die geur reduceren. Varkensbedrijven passen meer emissie-reducerende technieken toe dan pluimveebedrijven.

2.2 Steekproefbedrijven t.o.v. alle pluimvee- en varkenslocaties

In tabel 3 zijn de emissiereducties bij de steekproefbedrijven afgezet tegen de reducties bij de hele groep pluimvee- en varkenslocaties in Nederweert. Hieruit blijkt dat de vergunde emissiereducties van de steekproefbedrijven goed vergelijkbaar zijn met de vergunde emissiereducties bij alle pluimvee- en varkenslocaties, maar met uitzondering van de vergunde emissiereducties fijnstof van de pluimveebedrijven.

<i>Steekproefbedrijven (16)</i>	<i>Aantal locaties</i>	<i>Reductie geur</i>	<i>Reductie fijnstof</i>	<i>Reductie ammoniak</i>
PV1 zeer groot	2	0%	52%	84%
PV2 groot	2	5%	32%	81%
PV3 middel	2	0%	0%	25%
PV4 klein	2	0%	0%	28%
Alle pluimvee locaties steekproef	8	1%	21%	54%
<i>Alle pluimveelocaties Nederweert</i>	<i>61</i>	<i>1%</i>	<i>12%</i>	<i>49%</i>
Va1 zeer groot	2	34%	58%	71%
Va2 groot	2	31%	47%	65%
Va3 middel	2	37%	65%	68%
Va4 klein	2	9%	10%	22%
Alle varkens locaties steekproef	8	27%	45%	56%
<i>Alle varkenslocaties Nederweert</i>	<i>69</i>	<i>26%</i>	<i>45%</i>	<i>59%</i>
Alle locaties steekproef	16	14%	32%	55%
<i>Alle pluimvee- en varkenslocaties Nederweert</i>	<i>130</i>	<i>14%</i>	<i>29%</i>	<i>53%</i>

Tabel 3: Vergunde emissiereducties geur, fijnstof en ammoniak per type, steekproefbedrijven afgezet tegen totale groep pluimvee- en varkenslocaties in Nederweert. Registratie vergunde rechten (BVB, juli 2021) en vergunningendossiers steekproefbedrijven.

De pluimveebedrijven uit de steekproef hebben significant meer technieken toegepast om fijnstof te reduceren (gemiddeld 21%) dan het gemiddelde voor de hele groep pluimveelocaties in Nederweert (gemiddeld 12%). Dat verschil wordt vooral veroorzaakt door de zeer grote (PV1) en grote (PV2) pluimveebedrijven uit de steekproef. De vergunde fijnstof reductie bij deze steekproefbedrijven is gemiddeld 52% (PV1 steekproef) en 32% (PV2 steekproef). Voor alle pluimbedrijven in Nederweert (inclusief de steekproefbedrijven) is dat gemiddeld 23% (PV1 alle pluimveelocaties) en 13% (PV2 alle pluimveelocaties).

2.3 Nog te bereiken emissiereducties

In onderstaande tabel 4 zijn de gegevens m.b.t. de vergunde emissies en de minimale emissie (op basis van de nu vergunbare technieken en een maximaal reductiepercentage, te weten combiluchtwassers en biofilters), nog te bereiken reductie van emissies van geur en fijnstof uit stallen per type steekproefbedrijf weergegeven. In deze tabel is het totaal van de steekproefbedrijven vergeleken met het totaal van alle pluimvee- en varkenslocaties in Nederweert

<i>Steekproefbedrijven afgezet tegen alle pluimvee- en varkenslocaties</i>	<i>Emissie geur Vergund, x 1000 Ou</i>	<i>Emissie geur 45% reductie, x 1000 Ou</i>	<i>Emissie fijnstof vergund x kg PM10</i>	<i>Emissie fijnstof 80% reductie x kg PM10</i>
PV1 zeer groot (2)	87	48	8.005	3.320
PV2 groot (2)	84	49	5.973	1.799
PV3 middel (2)	36	20	2.138	428
PV4 klein (2)	10	55	1.993	399
Alle pluimvee locaties steekproef (8)	217 (vergund = 100%)	122 (56% van vergund)	18.110 (vergund = 100%)	5.945 (33% van vergund)
<i>Alle pluimveelocaties Nederweert (61)</i>	<i>1480 (vergund = 100%)</i>	<i>836 (56% van vergund)</i>	<i>144.667 (vergund = 100%)</i>	<i>36.382 (25% van vergund)</i>
Va1 zeer groot (2)	138	116	758	372
Va2 groot (2)	138	102	830	295
Va3 middel (2)	62	53	242	150
Va4 klein (2)	29	19	185	52
Alle varkenslocaties steekproef (8)	367 (vergund = 100%)	289 (79% van vergund)	2.015 (vergund = 100%)	868 (43% van vergund)
<i>Alle varkenslocaties Nederweert (69)</i>	<i>3557 (vergund = 100%)</i>	<i>2886 (81% van vergund)</i>	<i>23.064 (vergund = 100%)</i>	<i>9.362 (41% van vergund)</i>
Alle locaties steekproef (16)	584 (vergund = 100%)	412 (70% van vergund)	20.124 (100% van vergund)	6.813 (34% van vergund)
<i>Alle pluimvee en varkenslocaties Nederweert (130)</i>	<i>5.036 (vergund = 100%)</i>	<i>3.722 (74% van vergund)</i>	<i>167.731 (100% van vergund)</i>	<i>45.744 (27% van vergund)</i>

Tabel 4: Te bereiken emissiereducties geur en fijnstof, uitgaande van het aantal en type vergunde dierplaatsen (juli 2021) en inzet technieken met een maximale reductie van geur en fijnstof en een hoge reductie van ammoniak, te weten combiluchtwassers (vooral toegepast door varkensbedrijven) en biofilters (toepasbaar voor pluimveebedrijven mits centrale afzuiging wordt toegepast. Praktisch knelpunt t.a.v. een goede werking is periodieke leegstand zoals bij vleeskuikens).

Uit tabel 4 blijkt dat bij maximale inzet van technieken die geur en fijnstof reduceren én een hoge ammoniakreductie hebben, en daarmee voldoen aan de provinciale eisen voor 2030 voor de steekproefbedrijven als geheel (16 locaties) uitgaande van het aantal en type dierplaatsen zoals in juli 2021 is vergund/geregistreerd, de maximaal nog te bereiken reductie van geur uit stallen 30% bedraagt en de maximaal nog te bereiken emissie van fijnstof uit stallen 66% bedraagt.

Voor alle pluimvee- en varkenslocaties in Nederweert (ca. 130 locaties) is de maximaal nog te bereiken reductie van geur uit stallen 26% is en de maximaal nog te bereiken emissie van fijnstof uit stallen 73%.

Reductie van emissie van geur uit stallen

In tabel 5 is het aandeel van de geuremissies uit stallen weergegeven voor de pluimveebedrijven en de varkensbedrijven. Het aandeel van de varkensbedrijven in de vergunde geuremissie is ongeveer een factor 2,5 zo groot als de vergunde geuremissie van pluimveebedrijven. Maar het aandeel in de nog te bereiken emissiereductie is vergelijkbaar. De varkensbedrijven passen nu al technieken toe om de geuremissie te reduceren, de pluimveebedrijven nog nauwelijks.

	<i>Aandeel emissie geur Vergund 2021</i>	<i>Aandeel in te bereiken maximale reductie geuremissie</i>
Pluimvee: steekproef	37 %	55 %
Pluimvee: alle locaties	29 %	49%
Varkens: steekproef	73%	45%
Varkens: alle locaties	71 %	51%

Tabel 5 Relatief aandeel pluimvee- en varkenslocaties in de vergunde geuremissie en in de te bereiken emissiereductie uitgaande van inzet technieken die maximaal 45% geur reduceren

De emissiereductie van 30% van de geuremissie uit stallen zoals dat als uitgangspunt is gehanteerd voor scenario 3 is, uitgaande van de nu beschikbare en vergunbare technieken, technisch gezien niet haalbaar. Er vanuit gaande dat de emissiereductie alleen behaald wordt door modernisering van stallen en er geen groei of krimp van het aantal dieren plaatsvindt.

Als ook het intrekken van latente, vergunde ruimte voor gesloopte, langdurig leegstaande of niet-gerealiseerde stallen wordt meegenomen (onderdeel van scenario 2 en 3), is een verdere afname van de geuremissie ten opzichte van de vergunde emissies tot 30% theoretisch wel haalbaar. Maar, het investeren in technieken om emissies te reduceren gaat vaak gepaard met schaalvergroting en groei van het aantal dieren op locaties waar veehouders hun stallen (moeten) moderniseren. Dit omdat de inzet van de meeste technieken die gericht zijn op reductie van emissies kostenverhogend werken voor ondernemers. Om die kosten te kunnen dragen is tot op heden schaalvergroting en daarmee samenhangende besparingen door schaalvoordelen een vaak gekozen weg.

Schaalvergroting betekent dat de emissiereductie door de inzet van (aanvullende) technieken (deels) wordt opgevuld door een toename van het aantal dieren. Dit kan c.q. zal gepaard gaan met een toename van de emissie of een beperktere afname van de emissies uit stallen.

Dit 'opvullen van emissiereductie door modernisering' kan in een aantal gevallen worden tegengaan door regelgeving die werken met plafonds, zoals een lage omgevingswaarde voor een bepaald gebied die niet verder mag worden overschreden en waarbij er bij ontwikkeling of uitblijvende emissiereducties eisen worden gesteld t.a.v. het toepassen van technieken om emissies (of immissies) te beperken. Daarnaast zijn ook maatregelen denkbaar als het begrenzen van het maximaal aantal dieren in een gebied of krimp van het aantal dieren via een opkoopregeling, echter deze maatregelen zijn geen onderdeel van de geformuleerde scenario's.

Daarom is een generieke emissiereductie van 30% van geur uit stallen op basis van scenario 3 zeer waarschijnlijk praktisch niet haalbaar. Een emissiereductie van 20% van de vergunde geuremissie uit stallen is ambitieus maar niet onhaalbaar, rekening houdend met het voornemen tot intrekken van latente vergunde ruimte en aangescherpte maatregelen, zoals deze onderdeel zijn van scenario 3.

Reductie van emissie van fijnstof uit stallen

In tabel 6 is het aandeel van de fijnstof emissies uit stallen weergegeven voor de pluimveebedrijven en de varkensbedrijven. Het aandeel van de pluimveebedrijven in de vergunde fijnstofemissie en de te bereiken emissiereducties fijnstof is ongeveer een factor 8 zo groot als de vergunde fijnstof emissie en de te bereiken reductie van emissies uit stallen van varkensbedrijven.

	Aandeel emissie fijnstof	Aandeel in te bereiken maximale reductie fijnstof
Pluimvee: steekproef	90 %	91 %
Pluimvee: alle locaties	86 %	89 %
Varkens: steekproef	10 %	9 %
Varkens: alle locaties	14 %	11 %

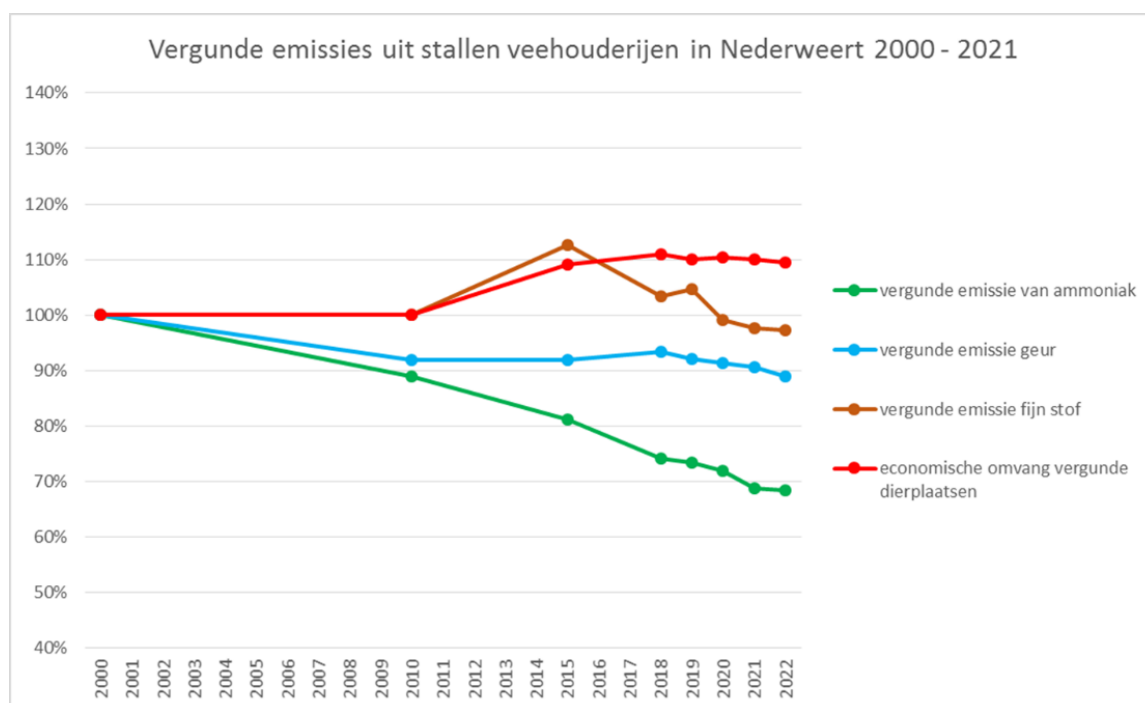
Tabel 6 Relatief aandeel pluimvee- en varkenslocaties in de vergunde fijnstof emissie en in de te bereiken emissiereductie uitgaande van inzet technieken die maximaal 80% fijnstof reduceren

De emissiereductie van 30% voor fijnstof, zoals dat als uitgangspunt is gehanteerd voor scenario 3, is voor het aspect fijnstof technisch haalbaar, uitgaande van de nu beschikbare en vergunbare technieken. Er van uitgaande dat de emissiereductie behaald wordt door modernisering van stallen c.q. het toepassen van nageschakelde technieken. Ook als er sprake is van een groei van het aantal dieren is een emissiereductie van 30% technisch haalbaar, omdat de maximale emissiereductie fijnstof (uitgaande van het nu vergunde aantal en type dierplaatsen) technisch gezien veel groter kan zijn (ruim 70%). De inzet van dergelijke technieken werkt echter sterk kostenverhogend voor ondernemers, waardoor een dergelijk reductiepercentage (70%) in de praktijk niet haalbaar zal zijn.

In welke mate de geformuleerde maatregelen die onderdeel zijn van de scenario's 2 en 3 sturing geven of kunnen geven aan de (technisch haalbare) emissiereducties bij de steekproefbedrijven komt in het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 3) aan de orde.

2.4 Bereikte emissiereductie sinds 2000

In onderstaande figuur 4 is de ontwikkeling van de vergunde emissies van geur, fijnstof en ammoniak uit stallen van veehouderijen in Nederweert weergegeven voor de periode tussen 2000 en 2021, uitgaande van de registratie van vergunde dierplaatsen en stalsystemen in het Web-BVB bestand en de actuele emissiefactoren uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) en de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv). Daarnaast is de economische omvang van de vergunde dierplaatsen van alle veehouderijen in Nederweert weergegeven.

Figuur 4: Ontwikkeling vergunde stalemissies van veehouderijen in Nederweert, zoals geregistreerd in het Web-BVB, periode 2000 – 2021

Uit figuur 4 blijkt dat de bereikte/geregistreerde emissiereducties geur en fijnstof in de afgelopen jaren aanmerkelijk beperkter zijn dan de gewenste emissiereducties die aan de basis staan van scenario 2 en 3. De geregistreerde emissie van ammoniak uit stallen laat een daling zien van ruim 30% over een periode van ruim 20 jaar.

De (beperkte) daling van de geur- en fijnstof emissie in de periode vanaf 2000 laat zien dat een generieke emissiereductie van 20% of 30% in een periode van 10 jaar zeer ambitieus is en sterk afwijkt van de trend in de afgelopen 20 jaar.

Geur

De geregistreerde/vergunde geuremissies uit stallen zijn gedaald tussen 2000 en 2010 en daarna weinig veranderd. In ruim 20 jaar is de vergunde geuremissie uit stallen met circa 10% gedaald. Dat de toegepaste emissie reducerende technieken bij vooral grotere varkensbedrijven gepaard met slechts een beperkte daling van de vergunde geuremissie wordt veroorzaakt door de schaalvergroting en door het naar boven bijstellen van de geuremissiefactoren van luchtwassers.

Die ontwikkeling is in lijn met de ontwikkeling elders in Noord en Midden Limburg. In de monitoringsrapportage die door ons bureau is opgesteld in opdracht van de provincie Limburg is geconcludeerd dat ondanks de onnauwkeurigheden en onzekerheden m.b.t. de inschatting van de kans op geurhinder op basis van de registratie van gegevens over vergunde stalsystemen en dierplaatsen, er in Noord- en Midden Limburg de afgelopen jaren nauwelijks sprake is geweest van de beoogde afname van geuroverlast door modernisering van stallen.

Fijnstof

De vergunde emissie van fijnstof uit stallen van veehouderijen (vooral pluimveehouderijen) in Nederweert is in de periode 2010 – 2015 toegenomen en daarna weer gedaald. In 2021 is de geregistreerde/vergunde fijnstof emissie iets lager dan in 2000. De toename in de periode 2010 – 2015 kan worden verklaard uit het verbod op batterijsystemen en de overschakeling op diervriendelijkere huisvestingssystemen die beter zijn voor het dierenwelzijn, maar ook een hogere emissie van fijnstof per dierplaats kennen. Scharrel- en grondhuisvestingsystemen hebben een hogere fijnstof emissie dan de traditionele legbatterij.

In Noord- en Midden Limburg is de vergunde emissie van fijnstof tussen 2010 en 2020 toegenomen met 16%. De periode vanaf 2018 laat een daling van de vergunde fijnstof emissie zien in Noord- en Midden Limburg.

3 Maatregelpakketten

3.1 Toetsing maatregelenpakketten steekproefbedrijven

De volgende maatregelen c.q. maatregelenpakketten zijn opgesteld door de gemeente Nederweert en daarna beoordeeld op de toepasbaarheid voor de steekproefbedrijven. Vanuit Pouderoyen Tonnaer zijn er opmerkingen en overwegingen bij de keuze en formulering van een aantal maatregelen en ter overweging schuingedrukt enkele opmerkingen geplaatst.

MP2 (scenario 2) Gemiddelde ambitie: ca. 20% emissiereductie van geur en fijnstof

1. Het opstellen van intrekkingsbeleid dat ziet op niet-benutte vergunningen, door het verminderen van de geur en fijnstof emissie met 20% gemeentebreed (generieke afroaming).

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: Een dergelijke regeling zal zich waarschijnlijk enkel kunnen richten op latente ruimte waarvoor er geen concrete plannen tot realisatie zijn. Latente ruimte komt voor bij veehouderijen die in zijn geheel niet meer gebruikt worden en bij veehouderijen die een deel van de stal(len) niet benutten of feitelijk nooit gerealiseerd hebben. De analyse van de steekproefbedrijven bevat een beoordeling o.b.v. aanwezigheid van (mogelijk) niet-benutte vergunde ruimte op die locaties. Later in deze rapportage is ingegaan op de latente ruimte bij andere veehouderijen in Nederweert die niet meer in gebruik zijn. Het intrekken van latente ruimte via het aanpassen van omgevingsvergunningen leidt tot een afname van de vergunde emissies, niet van de feitelijke emissies. Daarnaast kan het intrekken van latente ruimte opvulling van die ruimte op een later moment voorkomen, dus een toename van de feitelijke emissies door het daadwerkelijk benutten van de latente (ontwikkel)ruimte beperken c.q. (deels) voorkomen. Het intrekkingsbeleid kan er ook toe leiden dat ondernemers de stallen gaan volleggen of nog niet-gerealiseerde stalruimte gaan bouwen om intrekking te voorkomen.

2. Het opstellen van een sloopregeling als flankerend beleid, die het aantrekkelijker maakt om stallen te slopen en die met name bij leeg liggende bedrijven met vergunning en kleine bedrijven tot sloop van de stallen kan leiden. Uitgangspunt is dat de regeling de sloop van de stallen kostendekkend maakt.

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: Een sloopregeling leidt niet direct tot een reductie van feitelijke emissies, omdat het om sloop van lege stallen gaat. Er kan sprake zijn van flankerend beleid gekoppeld aan het intrekken van latente ruimte of bij functieveranderingen. Daarnaast helpt het koppelen van een waarde / opbrengst van sloop van lege stallen aan het verminderen van verstening en verrommeling van het buitengebied en het verminderen van problemen die samenhangen met langdurig leegstaande stallen, zoals ondermijning en veiligheid. Mogelijk biedt een sloopregeling perspectief (een kostendrager die de kosten voor functieveranderingen vermindert) voor veehouderijen die willen stoppen, maar een sloopregeling zal naar verwachting geen beslissende factor zijn.

3. Het ambtshalve actualiseren aan BBT bij agrarische IPPC-bedrijven. BBT is een techniek met volgens de gemeente ingeschat ruwweg 15% van emissiereductie voor fijnstof ten opzichte van stallen zonder technieken. Voor geur is door de gemeente BBT ingevuld als volgt: naast het voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting, om in gevallen van overbelasting het emissiepunt horizontaal dan wel verticaal te verleggen tot een reductie van ca 10% is bereikt.

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: de reductie van 10% geur zoals genoemd door de gemeente richt zich op een lagere geurimmissie (geurbelasting op nabijgelegen woningen), niet op een 10% lagere geuremissie (uitstoot). Het verleggen van emissiepunten richt zich immers op een lagere geurbelasting van omwonenden bij een zelfde geuremissie. Bij fijnstof is de BBT-uitwerking gericht op emissiereductie (dus minder uitstoot).

Het is mogelijk om BBT voor geur ook te koppelen aan de geuremissie. In de BBT-conclusies BBT 13 staan de technieken die minimaal moeten worden gebruikt om geuremissie en/of geureffecten te voorkomen of te verminderen. Per geval moet het bevoegd gezag beoordelen welke combinatie van technieken nodig zijn. Dit hangt af van de specifieke situatie. Bijvoorbeeld de grootte van het bedrijf, de mogelijkheden tot reductie en de uitvoering van het bedrijf. Bij een groot bedrijf of grote stallen zijn duurdere technieken om emissies te reduceren eerder betaalbaar. Per geval moet het bevoegd gezag beoordelen wat voor die specifieke situatie BBT is. Alternatieve gelijkwaardige technieken kunnen managementmaatregelen zijn (bijvoorbeeld voermaatregelen die leiden tot minder geur of minder hinderlijke geur) of ventilatiemaatregelen waardoor de verspreiding van geur veranderd met een lagere geurbelasting tot gevolg. Zoals het verhogen of verplaatsen van emissiepunten of het verhogen van de uittreesnelheid (grotere afstand tot gevoelige objecten en meer verdunning van de lucht uit de stal voordat deze de woon- en leefomgeving van omwonenden bereikt).

4. Per bedrijf een verplichting tot fijnstofreductie van 20% ten opzichte van stallen zonder technieken in overbelaste gebieden ($> 22 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bij veel blootstelling en $> 24 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in gebieden met minder blootstelling) t.o.v. het peiljaar 2021 in het omgevingsplan opnemen door een voorwaardelijke verplichting aan het in gebruik zijn van agrarische en niet-agrarische bedrijven vanaf de peildatum van 2030. Het gaat dan om bedrijven met meer dan 800 kilo fijnstof emissie per jaar. Dit wordt gekoppeld aan communicatie en maatwerkgesprekken om ervoor te zorgen dat deze verplichting bekend is en blijft bij de diverse bedrijven maar ook om te zorgen dat waar nodig maatwerkafspraken kunnen worden gemaakt.

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: de meeste varkensbedrijven hebben een vergunde fijnstoffemissie die lager is dan 800 kg PM10. Varkensbedrijven met een relatief hoge fijnstof emissie (500 kg of meer) in een gebied met een hoge concentratie fijnstof zijn ook aan te merken als bedrijf met een relevante fijnstof emissie, maar vallen bij het hanteren van de grens van 800 kg buiten deze maatregel.

5. Het begrenzen van fijnstof waar achtergrondconcentratie lager dan 20 µg/m³ is, via een aangepaste omgevingswaarde en als toetswaarde bij vergunningverlening in het omgevingsplan. Gelet op het nieuwe WHO advies, ook een waarde van 15 µg/m³ opnemen in gebieden waar de achtergrondconcentratie lager is dan 15 µg/m³.

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: het benutten van een omgevingswaarde als 20 µg/m³ of 15 µg/m³ als plafond voor een deelgebied leidt niet tot een afname van de vergunde of feitelijke emissies. Maar heeft een functie in het voorkomen van ongewenste toename van de fijnstof concentratie in die gebieden waar deze nog onder het plafond ligt. Alleen als een overschrijding van een plafond gekoppeld wordt aan een eis tot reductie van emissies of – immisies (bij ontwikkelende bedrijven en/of bij zogenaamde stilzitters), leidt het hanteren van een omgevingswaarde tot emissiereducties en/of minder blootstelling aan hogere concentraties. Een dergelijke koppeling is geen onderdeel van scenario 2, wel van scenario 3.

MP3 (scenario 3) Grotere ambitie: ca. 30% emissiereductie van geur en fijnstof

1. Het opnemen van de lagere normen / omgevingswaarden geur (5 ou en 10 ou voor- en achtergrond) en fijnstof (in drie stappen 15, 20 en 24 µg/m³) in het omgevingsplan in de vorm van een inspanningsverplichting. 15 µg/m³ daar waar de achtergrondconcentratie max 18 µg/m³ is, 20 µg/m³ daar waar de achtergrondconcentratie max 23 µg/m³ is en 24 µg/m³ in gebieden waar die achtergrondconcentratie hoger is. Het opnemen van de lagere waarden als toetsingskader bij vergunningverlening in het omgevingsplan. Via de 50%-regeling en het Brabants model (zie hierna) toetsen aan deze omgevingswaarden bij vergunningverlening.

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: strengere geurnormen (voorgroondnormen en achtergrondnormen) leiden bij ontwikkeling van veehouderijen tot een grotere noodzaak tot emissiereductie in die situaties waar er sprake is van een overschrijding van die normen. Dit omdat de reductieopgave groter is bij strengere normen. Strengere geurnormen bieden daarnaast bescherming tegen nieuwe overschrijdingen. Strengere geurnormen hebben geen effect als veehouderijen niet ontwikkelen. Mogelijk wel indirect, als deze gebruikt worden als onderbouwing dat veehouderijen die niet ontwikkelen op termijn toch emissies moeten reduceren. De huidige landelijke wet- en regelgeving kent geen verplichting voor veehouderijen om geuremissies te reduceren bij overschrijding van de landelijke- of gemeentelijke geurnormen.

2. Het terugdringen van de achtergrondconcentratie geur via zogenaamd 'Brabants model'

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: dit is het sturen op afname van de geurbelasting van een ontwikkelende veehouderij (uitbreiding van staloppervlak) in cumulatief hoog belaste gebieden. De vereiste afname is gekoppeld aan de proportionele bijdrage van het ontwikkelende veehouderij aan de overbelasting: hoe hoger de bijdrage, hoe groter de reductie-eis. Veehouderijen die minder dan 5% bijdragen hoeven niet te reduceren. Als de reductie van geur door inzet van technieken weer (deels) wordt opgevuld door uitbreidingen, is er bij enkel een toets aan de voorgroondnorm en de toepassing van de 50%-regeling sprake van beperkte milieuwinst.

Een regeling als het Brabantse model zorgt voor een grotere verplichting tot afname van de milieubelasting, omdat hierbij geen sprake is van een 50%-regeling. Als ieder bedrijf dat substantieel bijdraagt aan de overbelasting en dat wil ontwikkelen de eigen bijdrage aan de overbelasting afneemt, dan wordt het gewenste leefklimaat t.a.v. geur (eerder) bereikt.

3. Een 50% regeling fijnstof (zoals in het Activiteitenbesluit voor geur van diervverblijven) in het omgevingsplan opnemen o.b.v. artikel 7z van het Besluit uitvoering crisis en herstelwet.

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: De 50% regel voor geur richt zich op de voorgrondbelasting t.o.v. de voorgrondnorm. Bijvoorbeeld: bij een norm van 10 Ou en een vergunde voorgrondbelasting van 14 Ou, kan een veehouder uitbreiden onder voorwaarde dat de geurbelasting na uitbreiding 12 Ou is. Dit kan door de uitbreiding gepaard te laten gaan met een afname van de geuremissie of de aanpassing van de verspreiding van de geur, zodat de geurbelasting daalt. De norm van 10 Ou hoeft niet gehaald te worden, maar wel moet 50% van de normoverschrijding worden verkleind (dus van 14 Ou naar 12 Ou).

De voorgrondbelasting is bij fijnstof in feite hetzelfde als de bronbijdrage PM10, maar de norm / omgevingswaarde voor fijnstof (PM10) is een achtergrondconcentratie (dus een cumulatieve waarde met hierin meer dan alleen PM10 vanuit dierenverblijven). Voor fijnstof bestaat er (in de huidige regelgeving) geen voorgrondnorm. Het is daarom niet mogelijk om de vereiste reductie van de individuele bijdrage van een veehouderij aan de voor fijnstof overbelaste situatie te koppelen. Er is immers geen individuele maatstaf waaraan kan worden getoetst. Dat zou dan eerst moeten worden bepaald: het toedelen van maximale individuele bronbijdrage aan activiteiten die een relevante bijdrage hebben in de (hoge) achtergrondconcentratie.

Bij een eis tot reductie (van de emissie en de eigen concentratie) moet ook worden onderbouwd dat deze proportioneel is. De 50%-regeling voor geur (uit de Wgv en het Activiteitenbesluit) is daarom niet- of niet zomaar- één op één te gebruiken voor fijnstof. Het is eenvoudiger om via omgevingswaarden plafonds te stellen (die niet – of niet verder- overschreden mogen worden) en eisen te stellen aan de emissiereductie door het toepassen van emissie reducerende maatregelen. Als voorbeeld: in een gebied met een achtergrondconcentratie van 26 µg/m³ en een omgevingswaarde is 24 µg/m³ veroorzaakt een veehouderij op een woning 0,80 µg/m³. Een 50%-regeling zou kunnen worden ingevuld doordat verplicht wordt dat bij ontwikkeling de fijnstof belasting moet worden gehalveerd (tot maximaal 0,40 µg/m³). Maar het is op voorhand niet te bepalen of deze eis proportioneel is t.o.v. andere bronnen. Wellicht heeft het bedrijf al veel geïnvesteerd in technieken om de eigen fijnstof bijdrage te beperken en zijn vooral andere bronnen de oorzaak van de overschrijding. Eenvoudiger en beter te verdedigen is het om een verdere overschrijding van de omgevingswaarde niet toe te staan, bij ontwikkeling alleen mee te werken als er sprake is van een afname van de overbelasting en de bijdrage te relateren aan de mate van emissiereductie (bijvoorbeeld minimaal 50% of minimaal 70% reductie t.o.v. traditionele stallen). Voorgaande opmerkingen hebben ook betrekking op onderdelen van maatregel 1 van scenario 3.

4. Bij hotspots (achtergrond geur >50 ou op gevoelig objecten en/of fijnstof meer dan 30 overschrijdingsdagen op gevoelig objecten) ambtshalve de vergunning aanpassen en verdergaande technieken dan BBT voorschrijven op basis van artikel 7z van het Besluit uitvoering crisis en herstelwet tot een niveau van 30% reductie van de emissie op het milieuaspect waar de hotspot uit bestaat (geur en/of fijnstof).

Opmerking Pouderoyen Tonnaer: zie opmerking bij 3 over de individuele bijdrage aan de fijnstof concentratie. Bij een eis tot reductie (van de emissie) moet ook worden onderbouwd dat deze proportioneel is. De mate van reductie die kan worden gevraagd zal o.a. afhankelijk zijn van de eigen bijdrage aan de hoge piekbelasting, mogelijkheden om deze te verminderen en al eerdere investeringen in emissiereductie. Standaard 30% emissiereductie eisen is zonder een afdoende onderbouwing niet haalbaar.

5. Daarnaast intrekkingsbeleid en sloopregeling en actualisatie zoals in MP2-1 en MP2-2.

3.2 Leegstand en niet-benutte vergunde ruimte

Door een intrekkingsmaatregel of sloopmaatregel toe te passen kan niet-benutte vergunde ruimte (latente ruimte) niet meer ingezet worden voor een eventuele toekomstige uitbreiding. Ook worden kleine bedrijven met voldoende planologische ruimte binnen het IV-bestemmingsvlak minder interessant voor herontwikkeling of uitbreiding van veehouderijactiviteiten.

Pluimvee

Geen van de pluimvee steekproefbedrijven heeft langdurig leegstaande (pluimvee)stallen, wel één bedrijf met leegstaande varkenstallen (P2a). Behalve bij de kleine bedrijven is er bij geen enkel steekproefbedrijf niet-benutte vergunde ruimte aanwezig. Eén klein pluimveebedrijf heeft deelgenomen aan de stoppersregeling i.k.v. het Besluit emissiearme huisvesting. De vergunde traditionele stal moet leeg staan, maar staat nog wel op de vergunning en zou ingetrokken kunnen worden.

Varkens

Bij de varkensbedrijven zijn drie steekproefbedrijven aanwezig met leegstaande stallen en/of niet-benutte vergunde ruimte (twee zeer grote bedrijven V1a en V1b en een klein bedrijf V4a). Er zijn voor deze bedrijven geen concrete plannen bekend die er op zijn gericht om de leegstaande stallen te benutten, de vergunde maar niet gebouwde stallen te realiseren of oude stallen alsnog te moderniseren.

Over het algemeen worden vergunde rechten vastgehouden. Omdat deze rechten ontwikkelruimte voor toekomstige ontwikkelingen bieden of omdat deze ten gelde kunnen worden gemaakt zoals bij het extern salderen met ammoniakrechten. Bij met name varkensbedrijven in geur overbelaste situaties worden vergunde rechten ook vastgehouden, zodat de vergunde geuremissie bij uitbreiding ingezet kan worden en ontwikkelruimte levert bij gebruikmaking van de 50%-regeling voor geur.

Opgave dieraantallen CBS versus vergunde dierplaatsen

Er zijn verschillende kengetallen waarmee de ontwikkeling van de omvang van het aantal dieren kan worden weergegeven. Zo geven veehouderijbedrijven via de landbouwtelling jaarlijks aan hoeveel dieren ze houden. Voor het houden van varkens en pluimvee zijn productierechten nodig en voor melkvee fosfaatrechten.

Een veehouderij heeft een omgevingsvergunning of heeft een melding in het kader van het Activiteitenbesluit gedaan. Een deel van de veehouderijen heeft ook een natuurvergunning op basis van het aantal dierplaatsen en stalsystemen. Deze geven een indicatie van de potentiële omvang van het aantal dieren. Vergund c.q. gemeld wil niet zeggen dat de veehouder ook alle ruimte voor het houden van vee al heeft gerealiseerd. De productierechten en vergunde dierplaatsen worden niet altijd volledig benut. Dat hangt onder meer af van de voerkosten en de prijzen van de dieren. Andere oorzaken zijn het tijdsverschil tussen een verleende vergunning en realiseren en vullen van de stal, de tijd tussen het feitelijk stoppen of krimpen van een veehouderij en het (gedeeltelijk) intrekken van vergunning en de productie in het kader van dierwelzijns-concepten (bijv. Beter Leven ster) met een lagere bezetting dan vergund.

De jaarlijkse CBS-cijfers van het aantal gehouden dieren wijken daarom af van het aantal dierrechten en de vergunde c.q. gemelde dierplaatsen. Een vergelijking tussen de dieraantallen uit de CBS Landbouwtelling (gecombineerde opgave uit 2020) met het vergund c.q. gemeld aantal dierplaatsen in 2021 laat een gemiddelde bezetting (zonder rekening te houden met functionele leegstand van 5 à 10%) voor alle veehouderijen in Nederweert zien van circa 65% en een latente ruimte van gemiddeld 35%. Rekening houdend met functionele leegstand is de latente ruimte gemiddeld circa 25 à 30%.

De latente ruimte (het verschil tussen het aantal vergunde dierplaatsen met de opgave in de CBS gegevens) is voor melkrundvee groter dan dit gemiddelde en is kleiner voor varkensbedrijven. Uitgaande van het verschil in aantal dieren, wettelijke emissiefactoren en een functionele leegstand van 5 à 10%, is de latente ruimte in 2021 uitgedrukt in geuremissie circa 25 à 30%, voor fijnstof circa 30 à 35% en voor ammoniak circa 35 à 40%.

Het intrekken van vergunningen van langdurig niet gebruikte stallen kan dus leiden tot een substantiële afname van de vergunde emissies geur en fijnstof. Onze inschatting is dat hiermee een afname van 10% of meer (tot maximaal 20 %) van de vergunde emissies bereikt kan worden. Dit betreft echter geen afname van de feitelijke emissies, maar van de latente ruimte c.q. vergunde ontwikkelruimte van veehouderijen in Nederweert.

3.3 Steekproef bedrijven en ammoniakeisen rijk en provincie

Pluimvee

Alle pluimvee steekproefbedrijven voldoen aan het (landelijke) Besluit emissiearme huisvesting t.a.v. ammoniak. Eén bedrijf heeft een stal met biologische leghennen en deze stal moet onder de Omgevingswet uiterlijk in 2035 voorzien zijn van een emissiearm stalsysteem voor ammoniak. De zeer grote en grote leghennenbedrijven voldoen al op bedrijfsniveau aan de ammoniakeisen in de omgevingsverordening Limburg en hoeven geen stallen aan te passen voor 1 januari 2030. Wel kan er op stalniveau nog een extra ammoniakreductie behaald worden. Eén groot leghennenbedrijf heeft naast pluimveestallen ook nog vergunde varkensstallen die niet voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting (deze mogen niet gebruikt worden totdat deze stallen zijn aangepast) en deze varkensstallen voldoen vanzelfsprekend ook niet aan de strengere emissie-eisen voor 2030 uit de omgevingsverordening Limburg. De middelgrote en kleine pluimveebedrijven voldoen nog niet aan de omgevingsverordening Limburg. Opfokhennen en vleeskalkoenen (drie steekproefbedrijven) moeten voor 2030 maatregelen nemen die leiden tot het voldoen aan de maximale emissie per dierplaats.

Varkens

Bijna alle varkens steekproefbedrijven voldoen aan het Besluit emissiearme huisvesting. Eén klein varkensbedrijf voldoet niet aan deze landelijke eisen en moet de stal leeg laten staan of aanpassen (wellicht is deze stal zelfs al ontmanteld of gesloopt). Het lijkt niet waarschijnlijk dat dit bedrijf deze stal nog gaat moderniseren. De zeer grote varkensbedrijven voldoen al aan de omgevingsverordening (eisen voor 2030). De grote, middelgrote en kleine steekproefbedrijven hebben deels nog traditionele stallen vergund. Deze bedrijven moeten nog wel stallen aanpassen voor 1 januari 2030 om op bedrijfsniveau te voldoen aan de omgevingsverordening Limburg.

3.4 Steekproefbedrijven en fijnstof

Pluimvee

De meeste pluimvee steekproefbedrijven liggen in het NIBM-uitzonderingsgebied. Alle pluimveebedrijven hebben een vergunde fijnstof emissie groter dan 800 kg PM₁₀. 3 van de 8 pluimveelocaties zijn aan te merken als hotspots (liggen in het NIBM uitzonderingsgebied, achtergrondconcentratie boven de omgevingswaarde van 24 µg/m³ en meer dan 30 overschrijdingsdagen). Er zijn 2 bedrijven die wel in een gebied met een achtergrondconcentratie >24 µg/m³ zitten, waar sprake is van veel blootstelling en het bedrijf een wezenlijke bronbijdrage heeft, maar < 30 overschrijdingsdagen. Mogelijk moeten ook deze locaties als hotspot worden aangemerkt. Bij de steekproefbedrijven zitten volgens de aangeleverde informatie van de gemeente Nederweert geen knelpuntbedrijven (overschrijdingen van de landelijke normen).

Alle pluimveebedrijven liggen in een gebied waar er sprake is van overschrijding van de gezondheidkundige WHO-advieswaarde 15 µg/m³ en meer dan 3-4 overschrijdingsdagen. De bronbijdrage per bedrijf kan bij alle pluimveebedrijven omlaag. Als enkel de bijdrage van de steekproefbijdragen daalt, is er slechts sprake van een beperkte verlaging van de achtergrondconcentratie. De achtergrondconcentratie neemt significant af als alle pluimveebedrijven maatregelen gericht op fijnstof reductie zouden toepassen.

De leghennenbedrijven hebben de streefreductie van 20% en 30% fijnstof t.o.v. stallen zonder technieken al behaald. Ambtshalve actualiseren aan BBT is op deze bedrijven daarom niet van toepassing. De steekproefbedrijven met opfokhennen, vleeskuikens en vleeskalkoenen hebben 0% reductie of minder dan 20% fijnstof reductie. Ambtshalve actualiseren aan BBT is wel toepasbaar op deze bedrijven. Deze bedrijven hoeven pas te voldoen aan de maximale emissiewaarde voor PM₁₀ in het Besluit emissiearme huisvesting (onder de Omgevingswet het Bal) bij vervanging of aanpassing bestaande stallen of bij nieuwbouw van stallen. Dit landelijk besluit kent momenteel geen fijnstof eisen voor bestaande stallen die zijn opgericht (of vergund) voor 1 januari 2015.

Varkens

De meeste steekproef varkensbedrijven liggen in het NIBM-uitzonderingsgebied.

De meeste varkensbedrijven hebben een vergunde fijnstof emissie < 500 kg PM₁₀.

Bij de steekproefbedrijven zitten geen knelpuntbedrijven (overschrijding van de landelijke normen).

Er zijn binnen de varkensbedrijven geen steekproefbedrijven die aangemerkt worden als hotspot fijnstof, vanwege <500 kg PM₁₀ en < 30 overschrijdingsdagen. Enkele bedrijven liggen wel in een gebied waar de omgevingswaarde van 20 µg/m³ wordt overschreden en waar sprake is van veel blootstelling. Hier is in de meeste gevallen een pluimveebedrijf in de nabijheid aanwezig die wel als hotspot aangemerkt wordt.

De bronbijdrage vanuit varkensbedrijven is beperkt, hooguit op een enkele woning is sprake van een relevante bronbijdrage die nog verlaagd kan worden. De bronbijdrage per bedrijf kan wel omlaag, maar geeft per bedrijf een beperkte verlaging van de achtergrondconcentratie fijnstof.

De meeste varkens steekproefbedrijven overschrijden ter plaatse van één of meerdere omliggende woningen de omgevingswaarde van 20 µg/m³ en hebben meer dan 5 maar minder dan 30 overschrijdingsdagen (de bedrijven buiten het NIBM-uitzonderingsgebied overschrijding de omgevingswaarde van 20 µg/m³ niet). Alle steekproefbedrijven hebben een overschrijding gezondheidskundige advieswaarde 15 µg/m³ en meer dan 3-4 overschrijdingsdagen.

Cumulatief is in het NIBM-uitzonderingsgebied wel effect te behalen als bedrijven de maximale 80% fijnstofreductie toepassen. Alle varkens steekproefbedrijven hebben op bedrijfsniveau al 30% fijnstofreductie vergund, behalve de kleine varkensbedrijven.

3.5 Steekproefbedrijven en geur

Pluimvee

Pluimvee steekproefbedrijven hebben nog geen geurreductie behaald, maar hebben wel geurimpact. De meeste steekproef pluimveebedrijven zitten in een voor geur overbelast gebied met veel blootstelling (veel woningen in de omgeving).

De pluimvee steekproefbedrijven hebben 0% geurreductie vergund, maar kunnen met end-of-pipe technieken (luchtwater en biofilter) naar max. 45% geurreductie. Ambtshalve actualiseren voor BBT is theoretisch toepasbaar, maar blijft een afweging per bedrijf waarbij ook de kosten worden beschouwd (zie ook de uitleg in paragraaf 3.1 bij maatregel 3 van MP2). Meeste verbetering is te behalen bij de zeer grote, grote en middelgrote pluimveebedrijven. Kleine pluimveebedrijven hebben een relatief lage geurscore en daardoor een relatief kleine verbetering haalbaar.

Een lagere omgevingswaarde als inpassingsverplichting en toetswaarde bij vergunningverlening is toepasbaar. Het verleggen van emissiepunten over het algemeen praktisch niet toepasbaar bij pluimveebedrijven of niet als BBT aan te merken vanwege de zeer hoge kosten.

Pluimveebedrijven richten zich op ammoniak- en fijnstof reducerende maatregelen. Technieken die ook geur reduceren zijn niet verplicht om toe te passen en omdat deze duurder zijn wordt hier zonder noodzaak niet voor gekozen. Blijkbaar hebben de gemeentelijke geurnormen niet geleid tot de noodzaak voor investering m.b.t. geuremissie-reducerende maatregelen

Bedrijven die nog stallen moeten aanpassen voor de Omgevingsverordening Limburg zullen zonder maatregelen t.a.v. geurreductie in principe kiezen voor systemen met ammoniak- en fijnstof reductie. Geur lift niet automatisch mee bij het aanpassen van deze pluimveestallen. Als de geurnormen strenger worden in het voor geur overbelast gebied, zullen de vergunde rechten in mindere mate opgevuld kunnen worden.

Het toepassen van biofilters leidt tot een hoge geurreductie (en reductie van ammoniak en fijnstof) maar is ook kostbaar voor de pluimveebedrijven. Grotere bedrijven die recent hebben geïnvesteerd en technieken hebben gekozen die ammoniak en fijnstof reduceren, kunnen niet worden gedwongen om op korte termijn te investeren in geurreductie met een biofilter. Dat vanwege de afschrijvingstermijnen. Het stellen van aanvullende eisen voor grote bedrijven met een hoge geurimpact en verouderde stallen is kansrijker.

Varkens

Bij alle steekproefbedrijven met biologische gecombineerde luchtwassers overschrijdt de voorgrondbelasting geur de geurnorm. Dit is een gevolg van een verhoging van de geuremissiefactoren in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv), doordat de het reductiepercentage voor geur verlaagd werd van 80% naar 45%.

Alle steekproefbedrijven zitten in een voor geur overbelast gebied, de meesten met veel blootstelling (veel woningen in de omgeving). Varkensbedrijven kunnen naar maximaal 45% geurreductie met biologische luchtwassers. Bij alle steekproef varkensbedrijven is nog geurreductie

te behalen. De maatregel “lagere omgevingswaarde als inpassingsverplichting en toetswaarde bij vergunningverlening” is toepasbaar.

Bedrijven die nog traditionele stallen moeten aanpassen vanwege de Omgevingsverordening Limburg plaatsen een luchtwasser 85% of 95% ammoniakreductie. Veel bedrijven zullen naar verwachting kiezen voor een biologische gecombineerde luchtwasser 85%, aangezien fijnstof 80% en geur 45% meteen meeliften. Naar verwachting gaat dit bij bedrijven waar nog ruimte aanwezig is binnen het IV-bestemmingsvlak gepaard met een uitbreiding. Dit kan gepaard gaan met het opvullen van vergunde rechten, waardoor er per saldo niet of veel minder sprake is van emissiereductie en de overbelaste situatie in stand blijft. In scenario 3 zit een omgevingswaarde als toetswaarde waarmee de mate waarmee opgevuld kan worden verkleind wordt.

Doordat de emissiefactoren voor gecombineerde luchtwassers zijn gewijzigd is er voor veel bedrijven met een gecombineerde luchtwasser een voor geur overbelaste situatie ontstaan. Deze bedrijven kunnen mogelijk gebruik maken van de 50%-regeling, maar moeten dit wel combineren met maatregelen om de geurbelasting te verminderen. Bijvoorbeeld door de verspreiding van geur aan te passen, zoals een hogere uitstroomsnelheid.

4 Welke reducties zijn haalbaar ?

4.1 Emissiereductie van geur 2022 - 2032

De geregistreerde/vergunde geuremissies uit stallen zijn gedaald tussen 2000 en 2010 en daarna weinig veranderd. In ruim 20 jaar is de vergunde geuremissie uit stallen met circa 10% gedaald. Dat de toegepaste emissie reducerende technieken bij vooral grotere varkensbedrijven gepaard gaan met slechts een beperkte daling van de vergunde geuremissie wordt veroorzaakt door de schaalvergroting en door het verhogen van de emissiefactoren van gecombineerde luchtwassers door het naar beneden bijstellen van de reductiepercentages.

Een emissiereductie van 30% van de geuremissie uit stallen, zoals dat als uitgangspunt is gehanteerd voor scenario 3 is, uitgaande van de nu beschikbare en vergunbare technieken, technisch gezien niet haalbaar. Er vanuit gaande dat de emissiereductie alleen behaald wordt door modernisering van stallen en er geen significante krimp van het aantal dieren plaatsvindt.

Als ook het intrekken van latente ruimte / vergunningen voor lege stallen wordt meegenomen (onderdeel van scenario 2 en 3) is verdere afname van de geuremissie ten opzichte van de vergunde emissies tot 30% 'in technische zin' wel haalbaar. Maar het investeren in technieken om emissies te reduceren gaat vaak gepaard met schaalvergroting en groei van het aantal dieren op locaties waar veehouders hun stallen (moeten) moderniseren. Dit omdat de inzet van de meeste technieken die gericht zijn op reductie van emissies kostenverhogend werken voor ondernemers. Om die kosten te kunnen dragen is tot op heden schaalvergroting en daarmee samenhangende besparingen door schaalvoordelen een vaak gekozen weg.

Daarnaast laat de toets van de maatregelen uit beide scenario's zien dat emissiereductie van geur via gemeentelijke regelgeving vooral kan worden afgedwongen als veehouderijen ontwikkelen, in combinatie met strenge voorgrondnormen en toetsing ontwikkelingen aan omgevingswaarden m.b.t. achtergrondbelasting. Zoals dit ook wordt toegepast in de provincie Noord-Brabant.

Daarnaast biedt de Crisis- en herstelwet aanvullende mogelijkheden voor de gemeente om ook in situaties waarbij veehouderijen niet ontwikkelen, eisen te stellen aan emissiereductie. Aanvullend aan de mogelijkheden die er zijn voor de grotere IPPC bedrijven. Of door af te wijken van de 50%-regeling bij ontwikkeling van veehouderijen en verdergaande reductie te vragen. Echter, deze aanvullende eisen dienen onderbouwd te worden op basis van de geurimpact van de veehouderijen, de mogelijkheden om deze impact te verminderen, het ontstaan van de normoverschrijding en afschrijvingstermijnen. Incidenteel kan dit leiden tot reducties van geuremissies van 20 à 30% van veehouderijen, maar dit betreft geen gebiedsbrede reductie van geuremissies.

Onze inschatting is dat een reductie van 10% tot maximaal 20% van de vergunde geuremissie haalbaar is binnen een termijn van 10 tot 15 jaar; inbegrepen het intrekken van latente ruimte bij stallen die langdurig niet zijn of worden benut. Hierbij uitgaande van de omvang van de huidige veestapel en werking van technieken zoals dit nu is opgenomen in de Regeling geurhinder en veehouderij. Bij een dergelijke reductie hoort een uitgebreid maatregelenpakket.

Maatregelen zoals opgenomen in scenario 3, in aanvulling met maatregelen en regelingen van rijk en provincie. Zoals de eisen voor 2030 uit de provinciale omgevingsverordening, de aangekondigde aanscherping van het landelijke Besluit emissiearme huisvesting en subsidiemaatregelen om stallen te verduurzamen. 20% reductie van de feitelijke emissies van geur kan niet worden 'afgedwongen' met enkel de voorgestelde gemeentelijke maatregelen.

4.2 Emissiereductie van fijnstof 2022 - 2032

De vergunde emissie van fijnstof uit stallen van veehouderijen (vooral pluimveehouderijen) in Nederweert is in de periode 2010 – 2015 toegenomen en is daarna weer gedaald. In 2021 is de geregistreerde/vergunde fijnstof emissie iets lager dan in 2000.

De emissiereductie van 30% voor fijnstof (het uitgangspunt voor scenario 3) is voor het aspect fijnstof technisch haalbaar, uitgaande van de nu beschikbare en vergunbare technieken. En er van uitgaande dat de emissiereductie behaald wordt door modernisering van stallen c.q. het toepassen van nageschakelde technieken. Ook als er sprake is van een groei van het aantal dieren is een emissiereductie van 30% technisch haalbaar, omdat de maximale emissiereductie fijnstof (uitgaande van de het nu vergund aantal en type dierplaatsen) technisch gezien veel groter kan zijn (ruim 70%). De inzet van deze technieken werken daarentegen kostenverhogend voor ondernemers, de mate waarin hangt af van de techniek die wordt toegepast.

Het is twijfelachtig of een dergelijke technisch haalbare emissiereductie door de gemeente kan worden afgedwongen via gemeentelijke regelgeving. De Crisis- en herstelwet biedt aanvullende mogelijkheden voor de gemeente Nederweert om in situaties waarbij veehouderijen niet ontwikkelen, eisen te stellen aan emissiereductie van fijnstof. Aanvullend aan de mogelijkheden die er al zijn voor de grotere IPPC-bedrijven. Echter, deze aanvullende eisen dienen onderbouwd te worden op basis van de eigen bronbijdrage van de veehouderijen, de mogelijkheden om deze impact te verminderen, afschrijvingstermijnen en de betaalbaarheid van technieken. De ervaringen met de knelpuntbedrijven (overschrijdingen van de wettelijke normen) laat zien dat vermindering van deze knelpunten mogelijk is, maar gepaard gaat met een lange doorlooptijd.

Voor een structurele reductie van de fijnstof emissies heeft de gemeente hulp nodig. Hulp van de ondernemers zelf die bij ontwikkeling van hun bedrijven kiezen voor technieken die leiden tot extra emissiereducties. Aansluitend bij de aanpak zoals die is gepresenteerd door LTO/NOP en NVP in het sectorplan "Aanpak van de pluimveesector voor reductie van de emissie van fijnstof (PM10)" uit juni 2021. In dit sectorplan is een aanpak gepresenteerd die uitgaat van een generieke aanpak (50% reductie nieuwe stallen, 30% reductie in bestaande stallen, uiterlijk in 2030. Voor de zogenaamde hotspot gebieden gaat het sectorplan uit van 50% reductie voor nieuwe en voor bestaande stallen. Een groot deel van het buitengebied van Nederweert waar er sprake is van een hoge achtergrondconcentratie fijnstof, is volgens dit sectorplan als hotspot aan te merken. Borging van deze emissiereductie zou via de gemeente moeten plaatsvinden.

De Minister van LNV heeft afgesproken met de pluimveesector dat de emissie van fijnstof binnen 10 jaar wordt gehalveerd. De sector neemt haar verantwoordelijkheid voor haar aandeel in de productie van fijnstof (PM10), om toe te werken naar het niet overschrijden van de advieswaarden van de WHO. De kern hiervan is een generieke aanpak, aangevuld met een specifieke gebiedsgerichte aanpak in de zogenaamde 'hotspots', waar de uitstoot van fijnstof het hoogst is en waar dus ook de meeste gezondheidswinst te behalen is. In die gebieden worden extra maatregelen genomen om in bestaande stallen de emissie verder te reduceren. Het Rijk ziet toe op de naleving van de afspraken met de pluimveesector en kan eisen m.b.t. de gewenste reductie van de fijnstof emissie wettelijk vastleggen.

30% reductie van de emissies van fijnstof kan niet worden "afgedwongen" met enkel de voorgestelde gemeentelijke maatregelen. Maar, er van uitgaande dat de sector en het rijk daadwerkelijk invulling geven aan bovenstaande afspraak en het sectorplan, is een reductie van 30% van de fijnstof emissie in de periode tot 2032 wel haalbaar. Ook al zijn de uitvoeringskosten voor de gemeente, zonder een wettelijke borging van de reductiedoelen door het rijk, erg hoog.

